

06 **Keramproff**

04 Ny tannteknikerutdanning

20 **Helsedirektoratet om nødvendig tannhelsehjelp**

18 Tannhelsereform

12 **Intervju med Grønn Digital Lab**

24 Utdanning av framtidige tannteknikere

Tenner i Fokus

Tenner i Fokus

NR. 2 | Mai 2026 | 86. årgang

Distribueres til medlemmer av
NTTF og øvrige abonnenter.

ANSVARLIG REDAKTØR/EDITOR:
Helle Hagenau, NTTF

REDAKSJONSKOMITÉ/
EDITORIAL COMMITTEE:
Tanntekniker Karl-Arne Schneider, Kongsberg
Tanntekniker Lars H. Alhaug, Hamar
Tanntekniker Martin Feldmann, Stavanger

REDAKSJONENS ADRESSE/
EDITORIAL OFFICE:
Tenner i Fokus
C. J. Hambros Plass 2 C
0164 Oslo
Telefon 22 60 35 00
E-post: nttf@tannteknikerforbundet.no
www.nttf.no

Organisasjonsnr. 970 145 028 MVA

ABONNEMENT
600 kr pr år.

Signerte artikler står for forfatterens egne
synspunkter, og er ikke nødvendigvis
i samsvar med redaksjonens syn.

Kopiering av materiale fra Tenner i Fokus for
bruk annet sted er ikke tillatt uten avtale.

Forsidefoto: Grønn Digital Lab

Grafisk produksjon: thoresen grafisk as, Oslo
Trykk: TS trykk, Oslo

ISSN nr. 0802-0752

INNHold

ARTIKLER

- 04** NYTT OM UTDANNINGEN
Ny tannteknikerutdanning
- 06** "NATURLIGE RESULTATER BEGYNNER
NÅR DU GÅR DIN EGEN VEI."
Keramproff
- 12** Intervju med Grønn Digital Lab
- 18** Tannhelsereform
- 20** TANNHELSEFORM
**Helsedirektoratet om
nødvendig tannhelsehjelp**
- 22** ADVOKATSPALTEN
**Bruk av pasientbilder og caser
i sosiale medier**
- 24** Utdanning av framtidige
tannteknikere
- 25** Søknad om stipend fra Norsk
Orhoform Depots Utdannel-
sesfond 2026

ANNONSER

- 05** Ivoclar
- 15** Bego
- 17** Zirkonzahn
- 21** Teriak
- 27** Vita
- 28** Renfert

FASTE SPALTER

- 02** Tekniske data
- 03** Leder
- 21** Bursdager
- 23** Det skjer i 2026
- 23** Lokalforeninger
- 26** Medlemsfordeler

Tekniske data 2026 Technical information 2026

Utgivelsesplan Publication dates

Nr. 1 - 13. februar No. 1 - 13 February
Nr. 2 - 15. mai No. 2 - 15 May
Nr. 3 - 28. august No. 3 - 28 August
Nr. 4 - 20. november No. 4 - 20 November

Annonsebestilling/materiellfrist:
Order Deadline:

**Nr. 3-2026:
4. august**

Annonsepriser Advertising prices

1/1 side 1/1 page	8 500 NOK
1/2 side 1/2 page	5 500 NOK
1/4 side 1/4 page	4 000 NOK
Baksiden Reverse	9 500 NOK
Rubrikkannonse, 1 spalte Column, 1 column	1 000 NOK
Rubrikkannonse, 2 spalter Column, 2 columns	1 500 NOK

Alle priser er ekskl. mva. Eventuell utforming
faktureres etter medgått tid.
Tax not included. Additional costs for designing.

Ved annonsering i alle 4 utgaver pr. år, innrømmes 10 % rabatt.
10 % discount when ordering adverts in all 4 issues.

Tekniske data Technical Data

Format Size: A4 (210 x 297 mm)
1/1 side: A4 + 3 mm utfallende 1/1 page: A4 + 3 mm bleed
1/2 side: BxH: 180 x 128 eller 87 x 265 mm 1/2 page: WxH: 180 x 128 or 87 x 265 mm
1/4 side: BxH: 87 x 128 eller 180 x 61 mm 1/4 page: WxH: 87 x 128 or 180 x 61 mm
Bakside: 183 x 244 mm (BxH) + evt. utf.: høyre+venstre+nede
Back page, cover: 183 x 244 mm (WxH) + bleed: right+left+bottom

Annonsematr.: Trykkeklar pdf foretrekkes
Advertisement material: Pdf preferred

Trykkmetode: Digitaltrykk - Print method: Digital print
Utfallende trykk: ja (3 mm) - Bleed: yes (3 mm)

Annonsebestilling Order contact

Tenner i Fokus
C J Hambros Plass 2 C,
NO-0164 OSLO,
NORWAY
Telefon +47 22 60 35 00
E-post: nttf@tannteknikerforbundet.no

Urolig verden – et nytt risikobilde for tannteknikken

Kjære kolleger,

Vi har lenge diskutert mangel på tannteknikere som en av de største utfordringene for faget. Nå ser vi konturene av en ny og minst like alvorlig utvikling: en verden preget av uro, som gjør hele fundamentet for hvordan vi produserer og leverer tannteknikk mer uforutsigbart.

Tannteknikk er ikke lenger en lokal produksjon i tradisjonell forstand. Vi er avhengige av globale forsyningslinjer – for materialer, komponenter, maskiner og i mange tilfeller ferdige eller halvferdige arbeider. Når verdenssituasjonen strammes til, påvirkes denne flyten umiddelbart. Det vi tidligere tok for gitt, blir plutselig usikkert.

Vi har allerede sett signalene. Transport blir dyrere. Leveringstider øker. Enkelte materialer blir vanskeligere å få tak i. Valutasvingninger slår direkte inn på innkjøpsprisene. Flere laboratorier merker allerede økte innkjøpspriser og lengre leveringstid på sentrale materialer. Dette er ikke enkelthendelser – det er en utvikling som peker i én retning: økte kostnader og lavere forutsigbarhet.

For et land som Norge, hvor en betydelig del av tannteknikken enten importeres direkte eller er avhengig av importerte innsatsfaktorer, skaper dette en ny sårbarhet. Vi risikerer ikke bare høyere priser, men også avbrudd i leveranser og redusert tilgang på nødvendige produkter.

Dette vil direkte påvirke prisbildet i bransjen. I årene som kommer må vi forvente en gradvis, men tydelig kostnadsøkning. Ikke nødvendigvis som dramatiske hopp, men som en jevn forskyvning oppover – drevet av råvarepriser, energi, logistikk og økte krav til dokumentasjon og kontroll.

Samtidig utfordres dagens forventninger i markedet. Tannteknikk har over tid blitt presset på pris, ofte uten at de underliggende kostnadsdriverne har vært synlige for dem som kjøper tjenestene. I en mer urolig verden vil dette bli vanskeligere å opprettholde. Dette er ikke et marked som kan styres utelukkende etter laveste pris.

Vi ser et tydelig paradoks. Når pris diskuteres, etterspørres lavere kostnader. Men dersom alternativet er rimeligere materialer eller enklere løsninger, er svaret det samme: Kvaliteten skal ikke reduseres. Forventningen om det beste står fast – selv når prisen oppleves som for høy.

Vi kan få en situasjon der laboratorier må velge mellom å øke prisene eller redusere kvalitet og kontroll. Ingen av delene er uproblematiske. Økte priser kan møte motstand i markedet, mens redusert kvalitet vil gi konsekvenser som ofte først blir synlige i ettertid i form av merarbeid, reklamasjoner og dårligere pasientopplevelser.

For klinikkene vil dette bety mer enn bare høyere kostnader. Det kan føre til lengre behandlingstid, flere midlertidige løsninger og økt behov for justeringer. For pasienten betyr det i praksis mindre forutsigbarhet både i tid, pris og resultat.

Den globale uroen synliggjør også et annet poeng: betydningen av nasjonal kompetanse og produksjonskapasitet. Når tilgangen utenfra blir mer usikker, øker verdien av det vi faktisk kan produsere selv. Likevel har utviklingen over tid gått i motsatt retning, med økende avhengighet av eksterne leveranser.

Dette setter oss i en krevende posisjon. Vi står i en situasjon med redusert tilgang

Den globale uroen synliggjør også et annet poeng: betydningen av nasjonal kompetanse og produksjonskapasitet. Når tilgangen utenfra blir mer usikker, øker verdien av det vi faktisk kan produsere selv.

på fagfolk og økende usikkerhet i forsyningskjedene. Summen av dette er et risikobilde som er mer komplekst enn det vi har forholdt oss til tidligere.

Hva betyr dette for veien videre?

For det første må vi erkjenne at prisbildet vil endre seg. For det andre må vi bli tydeligere på hva som faktisk ligger bak prisen på tannteknikk og hvilke konsekvenser det får når denne presses for langt ned. For det tredje må vi løfte blikket og se på tannteknikk som en del av helsetjenestens beredskap, ikke bare som en innkjøpspost.

Uroen i verden er ikke noe vi kan påvirke. Men konsekvensene av hvordan vi velger å håndtere den, er i høyeste grad vårt ansvar.

Da er ikke spørsmålet hva det koster, men hva det koster å la være.

Rune Hansen NTTF styreleder

Ny tannteknikerutdanning

Det er mye som skal på plass innen de nye tannteknikerstudentene starter på UiO i august. Programplan, lokaler og opptak er bare noen av stikkordene.

Av **Helle Hagenau** | helle@nttf.no | Foto: Ingar Storfjell, OD/UiO

Opptak

Norges Tannteknikerforbund har erfart at Universitet i Oslo (UiO) vil øke opptaket fra 15 til 18 studieplasser hvert år, og de vil overbooke til inntil 24 studenter. Det er gledelig at også UiO ser behovet for å utdanne flere tannteknikere i Norge. De kommende årene vil det bli enda større mangel på tannteknikere grunnet stor aldersavgang og hvis de skal erstattes av norskproduisert fagpersonell, da må opptaket faktisk mangedobles. Dette er i helt i tråd med Helsepersonellkomisjonens anbefalinger om Norge ikke bør gjøre seg avhengig av import av helsepersonell.

Søkertall

I slutten av april offentliggjorde Samordna opptak søkertallene til universiteter og høyskoler. Vi var mange som var spente på hvor mange søkere det nye studiet på UiO ville få. Vi kunne ha spart oss bekymringene for det var hele 906 personer som søkte på studiet, og svimlende 174 hadde det som førstevalg. Det er en økning fra siste opptak i 2023 på 67 prosent! På UiO sin topp-15-liste over antall søkere pr.

studieplass er tannteknikk på en 5. plass. Det er med andre ord svært stor interesse for studiet.

Vi får håpe at de nye studentene vet hvilket studium de har søkt på. Som Tenner i Fokus tidligere har skrevet om blir navnet på den nye utdanningen «Bachelor i dentale materialer, design og prosesseteknikk – tannteknikk», noe NTTF har kritisert i flere runder. Overraskelsen var derfor stor da vi oppdaget at tittelen på utdanningen på Samordna opptak sine nettsider kun var «Dentale materialer, design og prosesseteknikk». Tannteknikk var borte vekk. Akkurat som NTTF hadde fryktet. Navnet på UiO sine nettsider har fortsatt tannteknikk med i tittelen, så det er fortsatt håp. NTTF kommer til å rette en henvendelse til Samordna opptak for å påpeke denne «glippen». Da kan det bli rettet til neste års opptak.

Programplan

Det nye studiet er et program på Odontologisk Fakultet (OD) på UiO hvor ulike deler av fakultetet skal bidra til utdanningen. Derfor får utdanningen

en programplan, og ikke en studieplan. Det blir ingen egen avdeling for tannteknikk på OD, men det skal opprettes et programråd for utdanningen. Personlig synes jeg det er litt trist. For jeg opplever at tannteknikk blir borte. For det er jo det som er identiteten vår; vi er tannteknikere.

NTTF antar at arbeidet med å fylle konkret innhold i modulene på første studieår har fortsatt, men forbundet har dessverre ikke blitt direkte involvert i dette arbeidet. Vi satser på å komme sterkere på banen når OD tar fatt på 2. og 3. studieår.

Lokaler

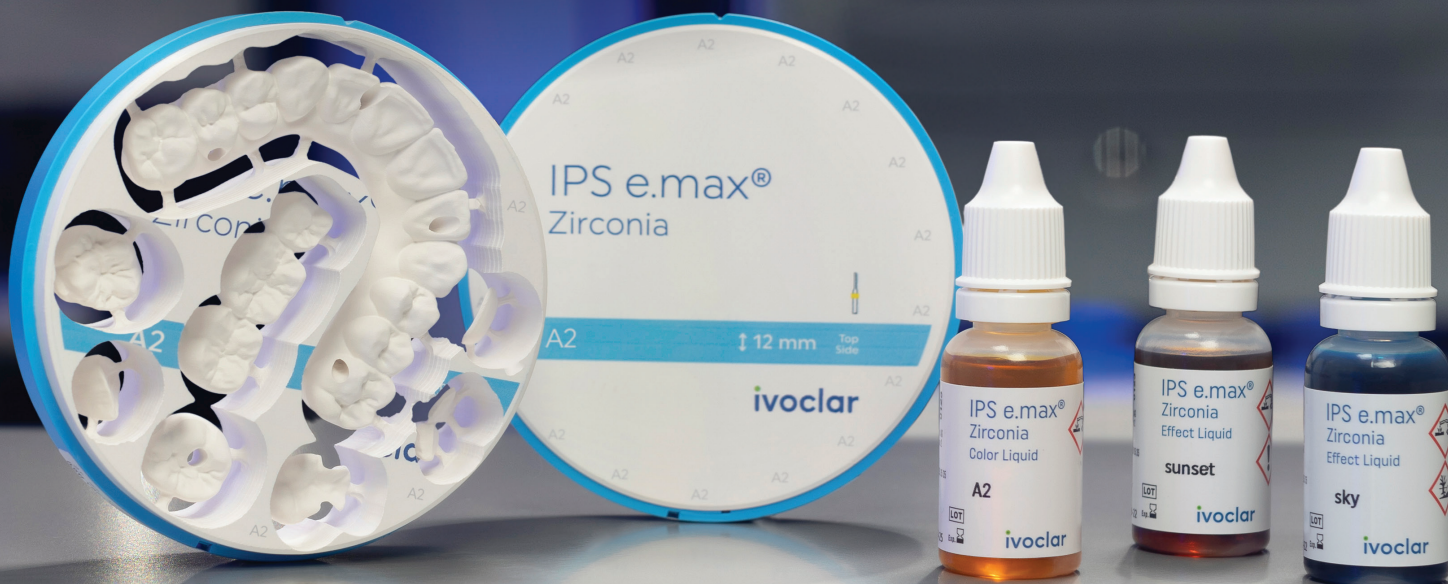
Første studieår vil bli på Domus Medica v/Institut for klinisk odontologi på Gaustad (i Oslo) sammen med 3. års-tannlegestudenter da de ikke rekker å få ferdige laboratoriene i Geitmyrsveien, hvor resten av Odontologisk fakultet holder til. Om det blir en permanent løsning for alle 1. års-studentene gjenstår å se, men det virker som en god løsning i den nåværende situasjonen.

Nytt nivå. Ny standard.

IPS e.max® Zirconia

- Uovertruffen estetikk og fargenøyaktighet takket være avansert GTx-teknologi
- Én disk for alle bruksområder, fra tynne faseter til restaureringer med bredt spenn
- Ultra-raske sintringsprotokoller som bevarer full estetisk ytelse

Sintring av
restaureringer
med bredt
spenn på 2 tog
57 m

VÆR FØRST
TIL Å FÅ VITE

"Naturlige resultater begynner når du går din egen vei."

Keramproff

Tannteknikermester Julia Krebs snakker her om sin vei inn i tannteknikken og sitt «Build Up Nature»-konsept. Videreutdanningens rolle – og hvorfor det er så viktig å få fram unge talenter.

Oversatt fra Das Dental Labor 4-2026, side 76-82, av **tanntekniker Lars Alhaug**
© Das Dental Labor, Verlag Neuer Merkur GmbH, München, Tyskland

DL: Julia Krebs, din vei inn i tannteknikken begynte ganske tilfeldig. I dag virker du veldig hjemme i den. Når innså du at dette var «ditt» yrke?

Julia Krebs: Egentlig rett etter utdanningen. Jeg startet i tannteknikken uten en konkret plan. Etter skolen lette jeg etter en lærlingeplass, bladde gjennom et regionalt hefte med ledige lærlingeplasser og snublet over begrepet «tannteknikk». For å være ærlig måtte jeg først lese meg opp på hva som lå bak. Etter kvalifikasjonstesten fikk jeg lærlingeplassen – og under denne tiden innså jeg gradvis at dette yrket kan gi meg mer enn jeg først hadde forventet. Det avgjørende øyeblikket kom etter fageksamen, da jeg flyttet til et annet laboratorium. Der ble jeg fortalt: «Kom inn i keramteknikkene, du har talent der.» Det var da jeg innså: Dette kunne være min vei.

DL: Hva fanget deg så mye med keramene?

Julia Krebs: Den kreative siden – og at du kan se en reell endring under arbeidet. Keramteknikk gir deg slingsringsmonn innen form, overflate, lys og dybde. Det var akkurat det som appellerte til meg. Samtidig var jeg overhodet ikke sikker på formsansen min i starten, spesielt med fronttannsdesignet. Jeg byttet så laboratorium igjen og møtte en porselenstekniker som var veldig direkte mot meg: «Du har talent, men du vet ennå ikke hva du kan gjøre med det. Hvis du kommer hit, skal jeg vise deg veien.» Jeg tenkte på det i noen uker – og tok deretter en bevisst beslutning om å ta dette steget. Når jeg ser tilbake, var det nettopp det som var avgjørende for utviklingen min.

DL: Senere besto du mesterbrevexamen, ble selvstendig næringsdrivende og spesialiserte deg på sjiktning av kroner og broer. Hva ledet deg i denne retningen?

Julia Krebs: Min mesterbrevexamen var ikke en karriereplan i det hele tatt, for det er utfordringer jeg liker. Etter noen år, da jeg følte at jeg hadde keramteknikken virkelig i meg, ville jeg vite: Er det bra nok for mesteren? Jeg meldte meg på – og ble uteksaminert som best i klassen min. Det var mer et personlig insentiv enn en strategi. Selvstendig

næringsvirksomhet kom senere. Jeg fikk stadig tilbud fra laboratorier om å bli permanent hos dem, men på et tidspunkt oppsto tanken: Hvorfor ikke jobbe selvstendig og heller jobbe for forskjellige laboratorier i stedet for å forplikte seg til ett? Selvfølgelig var det klart for meg at dette var en risiko – du trenger mange nok kunder, og du får ikke de krevende sakene automatisk. Mange frarådte meg å gå den veien. Likevel våget jeg å gjøre det i 2017 – og arbeidstilgangen har økt kontinuerlig gjennom årene.

DL: "Build Up Nature" er nå et kjent begrep for mange. Hva ligger bak det innholdsmessig?

Julia Krebs: I bunn og grunn oppsto konseptet fra et problem jeg hadde. Jeg kom ikke helt overens med det klassiske Cut-Back konseptet. Det å først bygge tannkroppen

► Kappe med grunnbrenning (Dima Mill Zirconia Multi Material).

► Sjøktning helt fra grunnen.

► Sjøktningen etter første brenning.

► Siktning 2. sjikt.

► 2. sjiktet brent.

helt opp, for så å kutte den tilbake og så legge på igjen – det var ikke min måte. Min mentor på den tiden sa til meg: «Da får du finne din egen tilnærming.» Jeg begynte å håndtere det intensivt – leste bøker, gikk på kurs og prøvde å forstå hva naturlig estetikk egentlig er. Fokuset var mindre på framgangsmåter, mer på observasjon: Hvordan brytes lys på overflater? Hva gjør mikrostrukturer? Hvorfor virker noen arbeider livlige og andre flate? Jeg hentet mye fra naturen. Lavere strukturer fremstår mørkere, hevede områder lysere – likt det vi ser i landskap eller fjellformer. Dette prinsippet kan overføres til keramteknikken. Med penselen kan strukturer dannes allerede i det våte keramet, og neste lag legges i disse fordypningene. På denne måten skapes ikke dybde og naturlighet av kompliserte reduksjoner, men av en klar, forståelig logikk, Build Up.

DL: «Build Up Nature» høres ut som en veldig unik tilnærming. Kan alle lære det?

Julia Krebs: Ja – men ikke i betydningen en fast oppskrift. «Bygg Opp Natur» er ikke så mye en fastspikret teknikk, men mer en måte å tenke på. Det handler om å forstå hvordan lys, struktur og form fungerer sammen. Når denne forståelsen er til stede, utvikler alle etter hvert sin egen vei. Mine kurs handler derfor ikke om at alle gjør akkurat det samme. Nybegynnere trenger nok ofte en klar framgangsmåte for å oppnå selvtillit. Avanserte studenter, derimot, er mer tilbøyelige til å ta individuelle prinsipper eller arbeidstrinn med seg og integrere dem i sin egen arbeidsmåte. Det er viktig for meg å vise at keramteknikk ikke trenger å være komplisert.

➤ 3. sjiktning.

➤ 3. sjiktet brent.

Mange har stor respekt for den, spesielt i frontområdet. Men hvis du fatter hvorfor og hvordan visse effekter oppstår, blir det mye mer forståelig – og plutselig har folk mer selvtillit.

DL: Hvilken rolle spiller videre opplæring i dette – også for deg personlig?

Julia Krebs: En veldig stor en. Uten videre opplæring ville jeg sannsynligvis ikke funnet min egen vei. Jeg deltok på mange kurs, prøvde mye og så på ulike tilnærminger. Du innser raskt at du ikke trenger å ta til deg alt du ser, én-til-én, men gjerne finne ut hva som passer din egen arbeidsmåte. For meg betyr videre opplæring også å holde seg åpen og så rett og slett prøve ting ut. Mange ideer oppstår når du ser hvordan andre arbeider, snakk om dem og spør deg selv: Kan dette fungere for meg også? Og det er akkurat det jeg prøver å formidle i dag, ikke bare

individuelle arbeidstrinn, men en forståelse av hvorfor det og det fungerer – slik at alle kan utvikle sin egen vei.

DL: Du jobber tett med Kulzer, er kursholder, forfatter og foredragsholder. Hvordan skjedde det?

Julia Krebs: Det kom faktisk gjennom «utetjenesten» min. Kulzers kontaktpersonen har i praksis fulgt meg gjennom ulike laboratorier siden opplæringen min. På et tidspunkt sa han til meg: «Jeg hører så mye bra om arbeidet ditt – vil du holde kurs for oss?» Jeg ble overrasket først, men jeg var også glad. Selvfølgelig er det en anerkjennelse når en slik forespørsel kommer. Og jeg tenkte for meg selv: Noen har også vist meg hvordan man gjør ting – hvorfor skulle jeg ikke videreformidle dette? Temaet kom opp i 2019, og jeg holdt mitt første kurs i 2020. Nå er det blitt rundt 20 kurs i året.

► Bearbeiding, sliping.

► Lett sandblåsing (50 µm AlO₂).

► Glasert med HeraCeram Cre-Active.

DL: 20 kurs – det er nesten to i måneden. Hvordan strukturerer du det?

Julia Krebs: Jeg reiser mye over hele Tyskland – innholdsmessig har jeg fire kurstemaer. Prinsippet om «Bygg opp Natur» går gjennom dem alle, men i ulike stadier. Det finnes nybegynnerkurs for lærlinger og for karrierestartere som ønsker å bli kjent med en klar framgangsmåte først. Og det er mer avanserte kurs som fokuserer mer på detaljer og individuelle arbeidsmetoder. Begge formatene er alltid godt booket. I tillegg finnes det også et kurs "Build up Nature – med Signum Kompositt" og et kurs kalt "Analog(ish)-Digital-Forblindet (sjiktet)", relatert til temaet "Mikrosjiktning". Det grunnleggende prinsippet er det samme i alle kurs. Forståelses- og arbeidsteknikken «Build up Nature» kan implementeres, ikke bare innen keramteknikken, men også i håndtering av Signum-kompositt, eller for tiden også med 2D/3D-masser som HeraCeram Cre-Active. Selv kombinasjonen av «normalt lagdelt keram» og HeraCeram Cre-Active kan estetisk anvendes svært godt i denne arbeidsteknikken, når en har riktig bakgrunnskunnskap.

DL: Materialer som HeraCeram spiller en viktig rolle i kursene dine. Hvorfor?

Julia Krebs: Et avgjørende punkt for meg var master-skolen. På den tiden måtte vi legge keramlag på metall og zirkonia side om side, og Kulzer-systemet hadde et enhetlig fargekonsept for både metall- og zirkoniakeramer. Jeg jobbet veldig mye med det, derfor holdt jeg meg til det. I laboratoriene der jeg jobbet, anbefalte jeg ofte dette materialet, spesielt i den tidlige zirkoniaperioden, da mange systemer fortsatt hadde problemer. For meg var det viktig at jeg kunne dekke et bredt spekter og få pålitelige resultater. Porteføljen har utviklet seg gjennom årene, noe som selvfølgelig hjelper fordi du kan være fleksibel innenfor et system. Et personlig høydepunkt for meg var utvidelsen av metall-keramserien til HeraCeram Saphir. Med LightBooster-effekten ser resultatene der enda mer naturlige ut.

DL: Du var også involvert i produkttester med den nye HeraCeram Cre-Active. Hvordan opplever du slike utviklinger?

Julia Krebs: Veldig praktisk – da jeg først kom i kontakt med Cre-Active produktet, la jeg merke til at jeg måtte sette meg inn i materialet først. Det var av en annen konsistens, med en annen framgangsmåte, og det tok meg en stund å finne min tilnærming. Deretter søkte jeg bevisst støtte – selv utenfor klassisk tannhelseteknologi. Faktisk så jeg på videoer, inkludert de som omhandlet negledesign. Jeg ville se hvordan de jobber med materialer og hvilke pensler de bruker. Jeg prøvde ut noen teknikker og overførte dem til min egen arbeidsmåte. Fra det tidspunktet fungerte det veldig

bra og det ble en integrert del av hverdagen min. For meg viser dette også noe grunnleggende: Mange spørsmål oppstår bare i det daglige arbeidet. Produsenter kan forklare mye, men ekte, sikker anvendelse kommer fra erfaring, deling og muligheten til å prøve ut ting. Dette er nettopp grunnen til at dialogen mellom brukere og produsenter er så viktig.

DL: Du legger ofte vekt på kostnadseffektivitet – et tema som bekymrer mange tannteknikere. Hvorfor er dette aspektet viktig?

Julia Krebs: Jeg liker å sette lønnsomhet og effektivitet opp mot hverandre, fordi begge er avgjørende for laboratorier. For meg betyr kostnadseffektivitet for eksempel at jeg bruker færre slipemidler og pastamateriale fordi jeg jobber mer spesifikt og trenger å bearbeide mindre. Effektivitet betyr å oppnå maksimal effekt med så lite innsats som mulig. Dette handler ikke om å redusere mottak av arbeider. Det er produktet som er viktig. Men veien dit kan være pragmatisk. Jeg har allerede opplevd at kolleger var skeptiske til min arbeidsmåte i starten – men til slutt endte det med naturlige, høykvalitets resultater. Det er nettopp poenget for meg, enkle, forståelige måter som fungerer i hverdagen.

DL: Unge talenter og kunnskapsoverføring spiller en stor rolle i arbeidet ditt. Hva er spesielt viktig for deg – og hva vil du gi til unge som starter med tannteknikk i dag?

Julia Krebs: Unge talent er veldig viktig for meg. Jeg hører noen ganger spørsmålet: «Hvorfor deler du kunnskapen din

så åpent?» For meg er svaret enkelt: Vi har alle lært av noen. Den dag i dag er jeg takknemlig for at noen tok seg tid til å gjøre meg grundig kjent med keramteknikken – selv om det var en humpete vei. Du må hjelpe folk med å finne sin egen tilnærming. Derfor jobber jeg mye med bilder

og sammenligninger fra naturen for å gjøre temaer som lys, dybde eller translucens håndgripelige. Når øyeblikket kommer da de får «åpenbaringer», oppstår motivasjonen – og da begynner den virkelige utviklingen. Mitt råd til unge er: Tro på deg selv og gjør det.

Tannteknikken er mer digital i dag, men det analoge er fortsatt viktig – spesielt i dette med sjiktteknikken. Alle som kombinerer digitale muligheter med forståelse for håndverk, har et yrke som ikke bare er spennende, men som også gir folk en god følelse med sitt nye smil og det kan til og med bidra til en positiv, selvsikker personlighet. Min konklusjon, som jeg alltid liker å gi til alle: Noen ganger er det eneste du trenger, et nytt perspektiv.

Intervjuet ble gjennomført av Matthias Brehmke.

Tannteknikerfaget både i Norge og globalt er inne i en omstillingsfase. Med økende konkurranse, også fra utlandet, og rask digital utvikling, kan det være krevende å drive spesielt tanntekniske laboratorier. Det krever nytenkning og originale løsninger for å møte fremtiden.

Tenner i Fokus har gjennom årene besøkt flere laboratorier som har utviklet egenartede konsepter og spesialiserte produkter. I denne 60. artikkelen har vi intervjuet Grønn Digital Lab.

Intervju med Grønn Digital Lab

Tekst: Karl-Arne Schneider | Foto: Grønn Digital Lab

Jeg tok en telefon til Claudiu Zimbru som driver Grønn Digital Lab i Mo i Rana for å snakke om hans og bedriftens historie.

Hvorfor ble du tanntekniker, Claudiu?

Jeg hadde ikke tenkt på å bli tanntekniker for det er jo ikke et yrke som er like kjent som tannlegeyrket, svarer Claudiu.

Jeg jobbet med konstruksjon i Italia i sju år. Da jeg var ung var tanken, hvordan kan jeg tjene penger raskt, få råd til å kjøpe bil osv. sånn som mange unge ønsker det. Det var forholdsvis lett å få jobb i Italia, og jeg hadde en onkel som hadde egen bedrift hvor jeg ble ansatt.

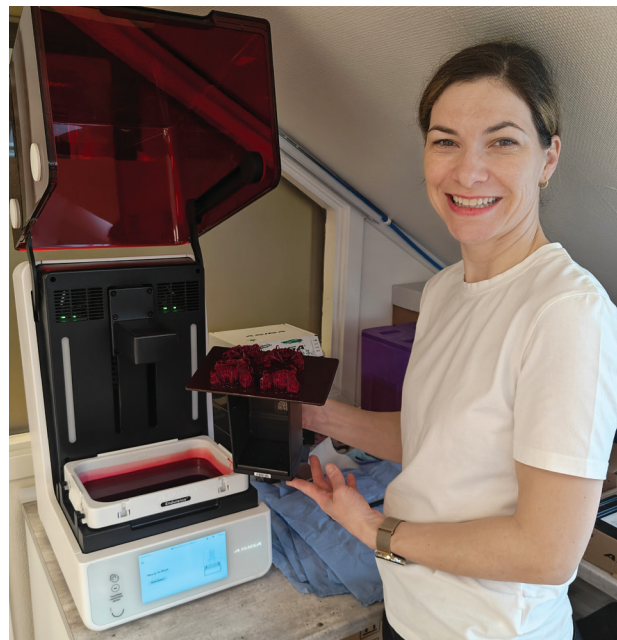
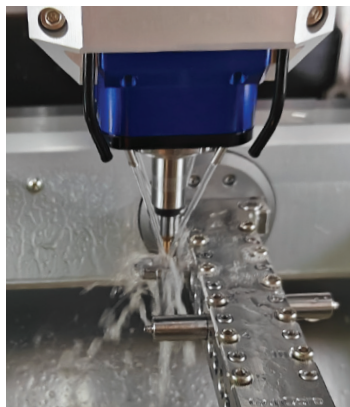
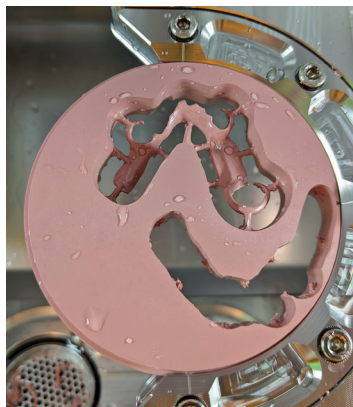
Jeg fikk en dag besøk av min svoger, som er tannlege, og han så noe arbeide som jeg hadde laget som besto av mange forskjellige deler. Det var noe «pirkearbeid» som krevde både tålmodighet og nøyaktighet. Han sa at med den tålmodigheten, nøyaktigheten og fingerferdigheten så ville tannteknikeryrket absolutt være noe for meg.

Å jobbe i konstruksjonsbransjen var ganske krevende og jeg begynte å tenke på andre muligheter, forteller Claudiu. Etter å ha tenkt litt begynte jeg å forberede meg på å ta opp-taksprøven på universitetet. Jeg bodde på det tidspunktet i Romania, det er også der jeg kommer fra.

Det var veldig krevende å komme inn på utdanningen på universitetet. Det var 180 søkere til 55 plasser på universitetet i Timisoara. Dette var i 2014 og han var ferdig i 2017. Av de 55 som klarte eksamen kom Claudiu på en fjerdeplass. Han fikk mange gratulasjoner fra skolens rektor. Samtidig som han gikk på skolen, jobbet han i fritiden på et laboratorium, på den måten fikk han mye erfaring i løpet av studietiden.

Jeg kunne lage så å si alt da jeg var ferdig på universitetet på grunn av jobben. Jeg visste også at arbeidene hadde en tidsfrist som måtte overholdes overfor tannlegene, det nyttet ikke å sitte å «pusle» med arbeidene, sier Claudiu.

Jeg tror kombinasjonen med teori og relevant praksis har hjulpet meg i arbeidet mitt.

Det var tre tøffe år. Jeg begynte på første semester i oktober og vårt første barn kom i januar. Det ble mye ansvar på min kone. Jeg var heldig at jeg tjente penger på fritiden, men hele tiden svirret tankene. Kunne jeg klare å forsørge familien, også når vi ble flere. Planen min var å flytte til Norge med familien når jeg var ferdig med utdannelsen forteller han.

I juli 2017 var Claudiu ferdig med utdannelsen, og hele familien reiste til Norge nærmere bestemt til Mo i Rana. I august begynte han å jobbe hos Rana Tannteknikk. Det falt sammen med digital oppdatering av laboratoriet (fresere, skannere mm.). Det var en krevende periode da det ble mye nytt å lære.

De skulle lage alt selv på laboratoriet, noe som Claudiu ser på som en stor fordel både når det gjelder tidsaspekt, kvalitet og fleksibilitet. De fikk også flere nye kunder, så det var også tidsmessig en fordel med den digitale work flow på laboratoriet. Claudius svoger lurte på om han og Claudiu skulle starte noe sammen, men Claudiu mente det ikke var så fornuftig å blande familie og forretninger sam-

men. Det endte med at Claudiu startet laboratorium alene, og samarbeidet med svogeren.

Han startet opp i august 2021 og han tenkte om det ikke går så kan han alltid bli ansatt som tanntekniker igjen. Det var også Covid å ta hensyn. Som helt nypoppstartet firma hadde han ikke klart å legge opp en økonomisk buffer, det meste hadde gått til investering i maskiner og utstyr. Han gav ikke opp!

Det var en stor omveltning for Claudiu å drive eget laboratorium. Det med språket var noe av en utfordring. Nå måtte han selv snakke med tannlegene, og norskkunnskapene var ikke hans sterkeste side. Han måtte presse seg selv til å snakke norsk, og det går bedre og bedre.

I dag er det fire ansatte som produserer, pluss Claudius kone som holder orden på økonomien og papirene på laboratoriet, holder laboratoriet rent og kjører litt budtjeneste. Hun har en 30 % stilling forteller Claudiu.

I begynnelsen regnet han med at han kun-

ne klare alt selv, for der var ikke økonomi til å ansette folk. Claudiu har først og fremst satset på fast protetik og implantat og han fikk inn mye arbeid, spesielt fra hans svoger. Han fokuserte på å få tannleger som sendte ut av byen og landet til å bruke lokale laboratorier.

Allerede etter en måned fikk han sin første ansatt. Det var en kollega fra Romania, som han kjente fra studietiden. Vedkommende hadde spesialisert seg på avtagbar protetik. Claudiu tok kontakt med han og spurte om han kunne tenke seg å komme til Norge og det gjorde han. Dessverre hadde han problemer med å akklimatisere seg, det var for mye snø og alt for kaldt.

Han ble avløst av en annen gutt fra Romania som også drev med avtagbar protetik. Fram til mars 2022 så var de to på laboratoriet, hvor det kom en tredje person og han kunne både fast og avtagbar protetik. I februar i år ble det ansatt en fjerde person.

Claudiu sier at det ikke er nok tannteknikere i Norge, og alle hans ansatte er fra

JUMP TO THE NEXT LEVEL

More choice. More precision. More WIRONIUM® RP

WIRONIUM® RP – polished

WIRONIUM® RP – polished

WIRONIUM® RP – unpolished

WIRONIUM® RP Complete

DIGITAL REMOVABLE PARTIAL DENTURE FRAMEWORKS AT THE HIGHEST LEVEL

With WIRONIUM® RP, validated workflows and AI-supported design verification, BEGO provides partial denture framework solutions that combine efficiency, precision and safety. Reproducible, perfectly fitting results help laboratories work faster, more economically and with greater process reliability – ensuring maximum comfort and outstanding quality.

The original from the global market leader in analog and digital partial denture frameworks since 1953. Made in Bremen.

Let's get connected!
Test the best!

www.bego.com

MIDSUMMER SPECIAL

Your first WIRONIUM® RP
framework free of charge
until 30 June 2026!

Romania. Det er ikke enkelt å ha ansatte som ikke behersker norsk. Han må for eksempel ha med telefonen selv når han har fri, for han er den eneste som kan norsk.

I januar i år investerte han i en våt fres til å kunne frese i metall, fra før hadde de kun en tørrfreser. Vi må investere i nytt utstyr sier han for i og med at vi er så langt nord i landet så er frakt et kostbart element, dessuten så må vi følge med på hva de andre gjør også.

Det å investere i nytt utstyr gjør også at jeg hele tiden må oppdatere meg og er det noe jeg liker så er det det. Når det gjelder digital arbeidsgang er det mye å sette seg inn i, og mye prøving og feiling, som for eksempel 3D-printing. Det var ikke bare å få det rette designet, man må også å finne det rette materialet.

Noe Claudiu trekker frem er design av

metallskjellet til partiell protese digitalt. Det tok meg i begynnelsen ca. tre timer å lage et metallskjelett til en partiell protese. Om det ikke er et komplisert kasus så lager jeg det i dag på ca. en halv time. Å gå på kurs kan veilede deg, men du må selv øve på å få det til. Jeg har brukt mange timer av fritiden min for å lære diverse ting.

Claudiu angir ikke på at han ble tanntekniker. Jeg var 26 år da jeg bestemte meg for å bli tanntekniker. Det er ikke lett for personer på 18-19 år å bestemme seg for hva de skal utdanne seg til, jeg tror det å ha litt livserfaring kan være en stor fordel.

Om veien videre, sier Claudiu, at de vil sørge kundene så bra de kan, få fornøyde kunder og ta det rolig når det gjelder nye investeringer.

Laboratoriet markedsfører seg via det arbeidet de gjør. Er det noe som ikke fungerer så retter de det til det beste for kunden og til pasienten er fornøyd.

Claudiu har vært medlem av Norges Tannteknikerforbund fra dag 1. Han synes det er en trygghet å være medlem i forbundet. Jeg synes det er veldig enkelt å få mail om ting som hender og få informasjon fra forbundet, sier han. Alle yrkesgrupper bør ha en organisasjon, se bare under pandemien da fikk vi raskt informasjon om permitteringer osv. fra forbundet. Så forbundet er viktig - de støtter oss, og vi må støtte de.

Jeg vil takke Claudiu for en hyggelig prat og ønske han og laboratoriet Grønn Digital Lab alt hell og lykke i tiden som kommer.

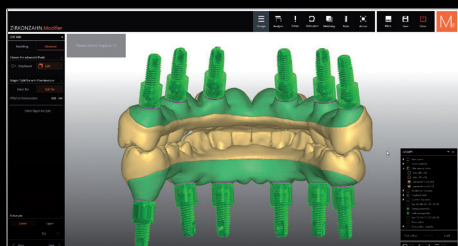

Dr. med. dent. Holger P. Meiser – Holger Dental Group, Minnetonka, USA
MDT Alexander Lichtmannegger – Zirkonzahn Education Center Brunico, Syd-Tyrol, Italia

PRETTAU® 3 DISPERSIVE® PÅ ICE PLUS

PRESIS ZIRKONIUMKOMBINASJON FOR OPTIMAL FUNKSJON OG ESTETIKK

- Digital planlegging av implantatposisjoner og oppretting av kirurgisk veiledning for implantasjon av seks implantater per kjeve i programvaren Zirkonzahn.Implant-Planner. Design og fresing av midlertidige deler ved hjelp av dobbelfresefunksjonen Double Milling til freseenheten M2 Teleskoper SelfLock
- Intraoral registrering av implantatposisjonene med den intraorale skanneren Detection Eye, sammen med de feste midlertidige delene festet i munnen
- Design av primære og sekundære strukturer i Die & Implant-modulen til Zirkonzahn.Modifier, og påfølgende fresing av ICE Plus (understrukturer) og Prettau® 3 Dispersive® (overstrukturer) zirkoniumoksid
- Infiltrasjon av sekundære strukturer med Colour Liquid Prettau® Aquarell Boost®
- Sintring og binding av zirkoniumstrukturene, etterfulgt av minimal finering med Fresco Ceramics og karakterisering med ICE Stains 3D by Enrico Steger

Tannhelsereform

Siden startskuddet for tannhelsereformen i desember 2025 har det vært høy aktivitet. NTTF har deltatt på møter i ulike fora for å gi innspill til reformen og for å synliggjøre tannteknikerens viktige rolle.

Av **Helle Hagenau** | helle@nttf.no

Møter med Helseministeren

Helse- og omsorgsminister Jan Christian Vestre inviterte organisasjonene innen tannhelse, parter i arbeidslivet, pasient- og brukerorganisasjoner og mange flere til innspillmøte 20. mars. Alle var bedt om å legge frem tre hovedutfordringer knyttet til å gjennomføre en tannhelsereform og å gi innspill til hvilke løsninger og prioriteringer som best ivaretar målet om en tilgjengelig og sosialt utjevnende tannhelsetjeneste.

Det var nyttig å høre hva de andre organisasjonene vektla i deres presentasjoner. Det var relativt få uenigheter om de store spørsmålene; tenner er en del av kroppen, utnytte alle kompetansene i tannhelseteamet, økt rekruttering og reformen skal være sosialt utjevnende.

Neste møte med ministeren fant sted 27. april. Utover organisasjonene innen tannhelse, var alle utdannings- og forskningsmiljøene invitert til å gi deres innspill til arbeidet med tannhelsereformen.

Universitetene i Oslo, Bergen, Tromsø og Innlandet hadde felles innspill. En av deres oppgaver er å utdanne det personale som samfunnet trenger. De pekte på at

det er problem med folk utdannet i utlandet. De mangler innsikten i hvordan det norske helsevesenet fungerer, lover og rettigheter og ikke minst er det i strid med anbefalingene fra Helsepersonellkommissjonen. Det å utdanne folk i Norge er også en del av den norske beredskapen.

Utdanning må være en integrert del av tannhelsereformen hvis den skal lykkes. Uten rett kompetanse på fagfolkene får vi ikke en optimal reform. Universitetsklinikkene er viktige for studentene og for kvaliteten av deres utdanning. Det er rundt 100 000 innom klinikkene hvert år.

Styreleder Rune Hansen og daglig leder Helle Hagenau deltok på begge møtene for Norges Tannteknikerforbund.

NTTFs innspill

Styreleder kom i forbundets innspill inn på mange viktige områder. Med kun fem minutter til rådighet, var det umulig både å få med alt som er viktig og å gå i dybden, men vi forsøkte likevel. Vi pekte på kapasitetsmangel, prispress vs. kvalitet og feil bruk av anskaffelsesmodeller som de tre hovedutfordringene. Vi la også frem forslag til løsninger.

Kapasitetsmangel

Norge er i dag strukturelt avhengig av importert tannteknikk. Dersom import bortfaller, anslås det at Norge mangler rundt 200 tannteknikere for å opprettholde dagens behandlingsnivå. Dette representerer en kritisk flaskehals som vil gi økte ventetider og redusert kvalitet.

På grunn av aldersavgang kommer Norge til å mangle ytterligere 200 tannteknikere til om 10 år på tross av at vi har fått ny utdanning. Beredskapsmessig kan vi ikke se at dette er bærekraftig over tid.

Løsninger:

- Øke utdanningskapasiteten for tannteknikere
- Sikre rekruttering og fagutvikling
- Støtte norsk produksjonskapasitet

Prispress vs. kvalitet

Økt offentlig finansiering uten riktige føringer vil kunne føre til ensidig fokus på laveste pris. Dette gir risiko for økt bruk av lavkostimport, redusert materialkvalitet og kortere levetid på behandlinger. Erfaring viser at kjøp av billige produkter, eller produkter med dårlig funksjon og materialkvalitet, både har medført og vil medføre betydelige

merkostnader og ressursbruk for det offentlige som følge av omgjøringer, reparasjoner og ny behandling. Dette kan skape en selvforsterkende negativ spiral hvor lav kvalitet fører til økt behov for omgjøringer, som igjen binder opp kapasitet og ressurser og ytterligere svekker kvalitet og tilgjengelighet.

Resultatet blir dårligere pasientsikkerhet og høyere totale kostnader over tid.

Løsninger:

- Refusjonsordninger må dekke reelle laboriekostnader
- Vektlegge levetid og behandlingskvalitet fremfor stykkpris
- Den tanntekniske kostnaden må tydelig fremgå for pasienten som en egen post, for å sikre transparens, bevissthet rundt kvalitet og reelle valg

Feil bruk av anskaffelsesmodeller

Standardiserte anbudsprosesser er dårlig egnet for individuelt tilpassede produkter. Tanntekniske arbeider er pasientspesifikke medisinske produkter som krever faglig vurdering og tett samarbeid mellom klinikker og tanntekniker.

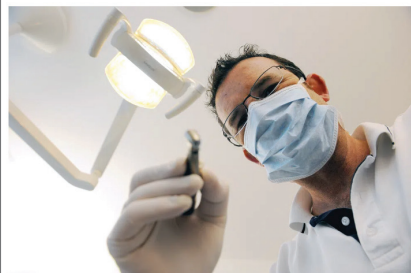
Spesiallagde produkter i helsetjenesten ligger i et grenseområde i anskaffelsesregelverket. De er ikke automatisk unntatt, men det finnes et betydelig handlingsrom særlig der det ikke er reell konkurranse eller produktet er individuelt tilpasset til én pasient. Dette handlingsrommet benyttes i for liten grad i dag og må brukes aktivt i tannhelsereformen.

Konsekvensen er at standardiserte anbud presser frem løsninger som ikke er faglig optimale, svekker klinisk valgfrihet og kan gi dårligere behandlingsresultater.

SSB: Flere sliter med å få råd til tannlegen

Hele 355.000 personer her i landet har ikke råd til å gå til tannlege, viser ny oversikt. Opp mot 833.000 opplever at tannlegeregningen er tung å håndtere.

► Lytt til artikkelen • 2 min

Flere enn for aller med å få råd til å gå til tannlegen, viser levekårsundersøkelsen fra SSB. Foto: Frank Møy / NTB

Faksimile fra Aftenposten.no

Løsninger:

- Åpne for direkte samarbeid mellom klinikk og laboratorium
- Benytte handlingsrommet i regelverket for individuelt tilpasset medisinsk utstyr
- Sikre faglig valgfrihet i material- og metodevalg

Konklusjon

En vellykket tannhelsereform forutsetter at tannteknikk anerkjennes som en integrert del av helsetjenesten. Reformen må løse kapasitetsutfordringen, sikre bærekraftig finansiering og legge til rette for fleksible anskaffelser av individuelt tilpasset medisinsk utstyr. Dette er en forutsetning for å oppnå målet om en tilgjengelig og sosialt utjevnende tannhelsetjeneste. Uten dette risikerer man en tannhelsetjeneste som er mer tilgjengelig – men med lavere kvalitet og dermed betydelig høyere total kostnader over tid. Dette forutsetter at tannteknikk inngår som en tydelig definert del av den samlede helsetjenesten – både faglig, organisatorisk og økonomisk

Andre møter

Forbundet har også vært invitert på møte 22. april med Rødt v/storingsrepresentant Seher Aydar. Odontologisk fakultet på Universitetet i Oslo v/dekan Hans Jacob Rønold, Tannlegeforeningen v/president Heming Olsen-Bergem, Pensjonistforbundet v/leder Jan Davidsen deltok i tillegg til styreleder og daglig leder i NTTF.

Rødt ønsket å vite hva som er det viktigste

for oss, viktige huskereglene og hva som er de største utfordringene og mulighetene med den nye reformen. Vi fremførte det samme budskapet som på de to andre møtene.

Som omtalt i Tenner i Fokus 5-2025 var NTTF og de andre tannhelseorganisasjonene på møte med statssekretær Karl Kristian Bekeng om Helsepersonellplan 2040 før jul. Der fremhevet vi rekruttering, beredskap, kompetanseutvikling, oppgavedeling og import som de viktigste hovedutfordringene.

I slutten av januar var hele tannhelse-Norge på møte i Helsedirektoratet om definisjonen av «nødvendige tannhelsetjenester». Se artikkel om resultatet av dette møtet på side 20 i dette nummeret av Tenner i Fokus.

NTTF har blitt en viktig aktør!

Statsbudsjett 2026

Partiene er enige om en tannhelsereform. Målet er at tannhelse skal være en tilgjengelig og sosialt utjevnende del av vår felles helsetjeneste.

Budsjettpartiene har blitt enige om å gå direkte på et høringsnotat, fremfor en stortingsmelding. Notatet skal være klar høsten 2026 og skal foreslå ulike modeller for gjennomføring av en tannhelsereform. Det skal som minimum høres tre modeller som alle skal foreslå hvordan tannhelsetjenesten kan likestilles med andre helse-tjenester.

De tre modellene er:

- 1) Avtale med det offentlige for at private tannleger og tannpleiere skal kunne utløse refusjoner innenfor et fastsatt takstsystem der tannhelsetjenestene inkluderes i egenandelsordningen.
- 2) Ha en frikortordning/egenandelstak.
- 3) Ta utgangspunkt i dagens utgiftsnivå over statsbudsjettet, inkludert økninger for 2026 slik utredningsinstruksen krever.

Høringsnotatet skal foreslå prioriteringskriterier for tannhelsetjenesten som samsvarer og henger godt sammen med prioriteringskriteriene for den øvrige helse-tjenesten; nytte, ressurs og alvorlighet.

Høringsnotatet skal i tillegg til nødvendig regelverk også innebære ulike veier til en opptrapping og styrking av Den offentlige tannhelsetjenesten og tannhelsetjenesten i spesialisthelsetjenesten og se på kompetansebehovet i sektoren.

Helsedirektoratet om nødvendig tannhelsehjelp

I slutten av januar var NTTF sammen med resten av tannhelse-Norge invitert på heldagsmøte i Helsedirektoratet. Formålet med møtet var å komme med innspill til begrepene «nødvendige tannhelsetjenester», «nødvendig tannhelsehjelp» og «nødvendig tannregulering». Direktoratet har nå kommet med sin rapport og definisjoner.

Av **Helle Hagenau** | helle@nttf.no

Helsedirektoratet legger til grunn at begrepene "nødvendige tannhelsetjenester" og "nødvendig tannhelsehjelp" speiler hverandre. Begrepet "nødvendig tannhelsehjelp" reflekterer hva den enkelte har rett til å få, og "nødvendige tannhelsetjenester" reflekterer hva det offentlige er forpliktet til å yte. Begrepene kan dermed i stor utstrekning brukes om hverandre.

Nødvendig tannhelsehjelp gir den enkelte krav på nødvendig tannhelsefaglig hjelp av en forsvarlig standard, basert på en individuell, tannhelsefaglig vurdering av behov. I hvilket omfang det skal gis tannhelsehjelp og på hvilket nivå tannhelsehjelpen skal være, må vurderes konkret.

Helsedirektoratet mener at hva som er nødvendig tannhelsehjelp i det enkelte tilfellet må bero på en avveining av den enkeltes tannhelsefaglige behov på den ene siden og hensynet til fellesskapets behov og ressurser på den andre siden.

Prioriteringskriteriene nytte, ressurs og alvorlighet gjelder også for tannhelsetjenesten, og disse kriteriene vil ligge til grunn for vurderinger av hva som er nødvendig tannhelsehjelp overfor den enkelte pasient, men også for styring og planlegging av tjenestetilbudet, som både må skje fra statlige og lokale myndigheter og på den enkelte tannklinik.

En nærmere definisjon av nødvendig

tannhelsehjelp fra Helsedirektoratet gir uttrykk for hvordan direktoratet, som fagmyndighet, forstår begrepet. Det innebærer å utfylle det juridiske begrepet, slik dette er definert i rettskildene, med odontologisk faglig innhold. Direktoratet har tatt utgangspunkt i eksisterende nasjonale retningslinjer og veiledere utarbeidet av Helsedirektoratet, samt WHO's globale strategi på oral helse og definisjoner av oral helse og nødvendig tannhelsehjelp. Innholdet i disse vil være til nytte som utgangspunkt for nivået på omfang og kvalitet på behandlingstilbudet.

Den nærmere definisjonen av begrepene gjelder *uavhengig* av hvordan den offentlige tannhelsetjenesten organiseres eller finansieres, og *uavhengig* av hvilke pasientgrupper som skal ha rett til nødvendig tannhelsehjelp.

Helsedirektoratet mener blant annet følgende tjenester og tilbud anses omfattet av "nødvendige tannhelsetjenester"/ "nødvendig tannhelsehjelp":

- Akutt tannhelsehjelp
- Helsefremmende og forebyggende tannhelsehjelp, herunder å fremme evnen til egenomsorg gjennom både befolkningsrettede tiltak og forebyggende tiltak på individnivå.
- Tilbud om regelmessige statusundersøkelser med forebyggende formål for voksne. Intervall for statusundersøkelser bør følge

nasjonal normering og individuell risikovurdering. Helsedirektoratet anbefaler i dag at intervallet mellom to undersøkelser bør være mellom 12 og 24 måneder, med mulighet for hyppigere oppfølging ved behov.

- Regelmessig og oppsøkende tannhelsetilbud med innkalling til statusundersøkelser til barn og unge under 20 år. Barn og unge bør få statusundersøkelse av tenner og munn ved 3, 5, 12, 15 og 18 år og ellers bør intervall mellom statusundersøkelser følge nasjonal normering som er minimum ett (12 mnd.) og maksimum to år (24 mnd.) basert på individuell risikovurdering. Personer med høy risiko for oral sykdom kan ha behov for ekstra oppfølging utenom statusundersøkelsene.
- Undersøkelse, diagnostisering og behandling av tann- og munnsykdommer og tilstander. Dette inkluderer blant annet:
 - Sykdomsbehandling, funksjons- gjenoppretning, særskilte behandlingsmetoder og tiltak for pasienter med spesielle behov.
 - Tilrettelegging for behandling, forebygging av tannbehandlingsangst og tilbud om sedasjon med legemidler, lystgass, narkose etter individuell vurdering.
- Henvisning for vurdering, diagnose og behandling hos tannlegespesialist, herunder ved behov for tannregulering etter nærmere angitte kriterier.

Helsedirektoratet

Svar på oppdrag TB2025-35

Definisjon av nødvendig tannhelsehjelp og nødvendig tannregulering

Helsedirektoratet mener blant annet følgende forhold faller utenfor det som kan anses som nødvendig tannhelsehjelp og den offentlige tannhelse-tjenesten ansvar:

- Behandling uten medisinsk og odontologisk indikasjon, herunder kosmetisk behandling
- Daglig ivaretagelse av tann- og munnhelse
- Behandling med
 - manglende dokumentert nytte, usikker nytte

- lav nytte i forhold til ressursbruk, eksempelvis for grundig eller for omfattende behandling.

Nærmere om nødvendig tannregulering

Kriteriene for nødvendig tannregulering i dagens regelverk foreslås i all hovedsak videreført. Helsedirektoratet mener at det på noen punkter er behov for en revisjon av enkelte vilkår, for å avgrense til tilfeller der tannregulering anses som unødvendig. Vi foreslår å inkludere ek-topisk frembrudd i fronten som et bitt-avvik som er nødvendig å behandle, i

tillegg til hypoplastisk molar inkluderes tenner med interne og/eller eksterne resorpsjoner med unntak av karies. Samtidig foreslår vi å fjerne undervilkåret om at "Pasienten har store vansker med psykisk og sosial mestring".

Endringer i regelverket skal motvirke overbehandling og for tidlig behandlingsstart, samt legge til rette for effektiv gjennomføring. Formålet er å sikre hensiktsmessig bruk av ressurser, både når det gjelder tid og kostnader, samtidig som kvalitet og pasientsikkerhet ivaretas.

Bursdager

30 år

Julie Varsi 27. mai

40 år

Yen Nguyen 27. mai

50 år

Pernille Matheson 24. februar
Thomas Puzicha 26. april

70 år

Knut Beck 26. mai

80 år

Stein Brath 3. april

Ved en inkurie kom ikke bursdagsoversikten med i forrige utgave. NTTF beklager.

NTTF Gratulerer!

Vi ber om at de som vil reservere seg mot at runde år publiseres i vår spalte, gir skriftlig melding om dette til nttf@tannteknikerforbundet.no.

Administrasjonen får ikke automatisk beskjed om dødsfall. Vi ber derfor medlemmene være behjelpelig med å gi NTTF beskjed når en kollega har gått bort. Vennligst kontakt NTTF på 22 60 35 00 eller nttf@tannteknikerforbundet.no

MDR for tanntekniske laboratorier

Regelverket stiller krav til kvalitetssystem, teknisk dokumentasjon og en utpekt person med ansvar for overholdelse (PRRC). Manglende etterlevelse kan påvirke produksjonen og i ytterste konsekvens få følger for virksomheten.

TERIAK arbeider spesifikt med tanntekniske laboratorier og bistår med:

- Oppbygging og vedlikehold av kvalitetssystem og teknisk dokumentasjon
- Forberedelse til tilsyn fra DMP og bistand ved lukking av avvik
- Innleie av kvalifisert person med ansvar for regelverksetterlevelse (PRRC)

Kontakt oss på tel: 415 37 695 eller epost: post@teriak.no

TERIAK AS | Dronning Eufemias gate 8, 0191 Oslo, Norway | www.teriak.no

Bruk av pasientbilder og caser i sosiale medier

Vi ønsker å publisere før og etter bilder av arbeider i våre digitale kanaler. Holder det at pasienten ikke kan gjenkjennes, eller må vi ha samtykke? Gjelder det særlige regler for helsetjenesten?

n.n

Reglene om publisering av pasientbilder og caser i sosiale medier er strenge og forankret i helsepersonelloven, pasient- og brukerrettighetsloven og personopplysningsloven (GDPR). Helsepersonell har et særlig ansvar for å ivareta pasienters personvern og integritet. Taushetsplikten gjelder fullt ut også på digitale flater, og omfatter opplysninger om helse og behandling, samt andre opplysninger som direkte eller indirekte kan identifisere en pasient. Myndighetene understreker at innhold i sosiale medier raskt kan spres utenfor virksomhetens kontroll, og at brudd på taushetsplikt i sosiale medier kan utløse tilsynsreaksjoner.

Utgangspunktet er at publisering av bilder, video, lyd eller tekst som kan knyttes til en pasient, krever uttrykkelig og informert samtykke fra den opplysningene gjelder. Samtykket må være spesifikt, utvetydig, dokumenterbart og like lett å trekke tilbake som det var å gi. Dette følger av GDPRs samtykkekrav og Datatilsynets veiledning. I praksis innebærer det at virksomheten må kunne påvise hva det samtykkes til, hvor lenge samtykket gjelder, hvordan det kan trekkes tilbake og hvilke kanaler publiseringen omfatter.

Anonymisering alene er sjelden tilstrekkelig. Et nærbilde av tenner, et karakteristisk bitt, særlige kjennetegn i hud eller lepper eller

informasjon som kan kombineres med et bestemt tidspunkt og/eller sted, kan gjøre pasienten gjenkjennelig for seg selv, sine nærmeste eller kretsen rundt. Helsedirektoratet fraråder publisering som kan identifisere personer, og beskriver spesifikke risikoscenarier ved bruk av sosiale medier, herunder tap av kontroll over materialet ved videre deling, samt at sensitivt innhold kan publiseres uten samtykke. Det er dermed ikke tilstrekkelig å «ta bort ansiktet» dersom øvrige kjennetegn eller kontekst kan røpe identiteten av pasienten.

For mindreårige stilles det særlig strenge krav. Barn skal høres og gis informasjon tilpasset alder og modenhet, og hovedregelen er at foresatte må samtykke på sine barns vegne. Samtidig må virksomheten foreta en særskilt interesse- og risikovurdering før publisering, og i tvilstilfeller la være. Helsedirektoratet understreker at selv med samtykke bør helsepersonell som hovedregel avstå fra å publisere barn og unges historier, opplysninger eller bilder, også i tilsynelatende anonymisert form.

Kommunikasjon via innlegg og i kommentarfelter er ikke egnet for helseinformasjon. Det er en reell risiko for at brukere i sårbare situasjoner legger igjen helseopplysninger, at uvedkommende utgir seg for å være virksomheten og at sensitivt innhold skjerm-

Aleksander Ryan er advokat og partner i Wahl-Larsen Advokatfirma AS.

Ryan er Norges Tannteknikerforbunds faste advokatforbindelse, og tilbyr medlemmene inntil én times gratis bistand per sak (inntil to timer for medlemmer med mer enn tre års ansiennitet i NTTF), og ut over dette rabatterte timepriser.

E-post: aleksander.ryan@wla.no
Tel.: 40 63 90 50/22 01 06 70
Web: www.wla.no
LinkedIn: www.linkedin.com/in/aleksanderryan

dumpes og spres. Dette pålegger virksomheten en aktiv plikt til kontinuerlig moderering, tydelige «husregler», rask fjerning av innhold og konsekvent henvisning til sikre kanaler ved pasienthenvendelser. Helsetilsynet har pekt på at opptreden i sosiale medier som svekker tilliten til helsepersonell kan utløse tilsynsreaksjoner.

Markedsføring må være korrekt, saklig og ikke villedende. I sosiale medier er grensen mellom nøktern informasjon om behandling og reklame flytende, og kampanjer kan raskt gli over i spekulativ eller ulovlig markedsføring. Profesjonell fremferd i digitale kanaler må derfor speile rollen som helsetjenesteyter.

Det anbefales at virksomheten fastsetter egne retningslinjer før publisering skjer. Retningslinjene bør klargjøre ansvar, godkjenningrutiner, innhenting og lagring av samtykker, moderering og svarpraksis, samt prosedyrer for rask fjerning ved feil eller misbruk. Datatilsynet forutsetter at virksom-

heter som bruker sosiale medier har foretatt forutgående risikovurderinger og etablert egnede organisatoriske og tekniske tiltak. Hvor ansatte fremgår av publiseringen, kreves særskilt aktsomhet og samtykke også fra dem.

Oppsummert

Pasientens integritet og tilliten til tjenesten skal alltid veie tyngst. Publisering av før og etter bilder forutsetter gyldig, dokumentert og spesifikt samtykke som når som helst kan trekkes tilbake, og anonymisering alene er sjelden tilstrekkelig. Varsomhetsnormen er streng, uavhengig av om intensjonen er markedsføring eller faglig informasjonsdeling, og virksomheten må på forhånd ha klare retningslinjer og rutiner for moderering og sletting. Slik ivaretas både taushetsplikt og personvern, og man reduserer den etiske og rettslige risikoen som følger av publisering i sosiale medier.

-o0o-

DET SKJER I 2026

MAI

29.-30. FEPPD årsmøte, Amsterdam

JUNI

- 1. NTTF Ledersamling (digitalt)
- 5. Den europeiske tannteknikerdag
- 15. NTTF styremøte (digitalt)

AUGUST

- 24. NTTF styremøte (digitalt)
- 28. Utgivelse Tenner i Fokus nr. 3

SEPTEMBER

- 2. NTTF 92 år
- 17. NTTF årsmøte (digitalt)

OKTOBER

29.-31. NTF landsmøte og Nordental, Stavanger

NOVEMBER

- 20. Utgivelse Tenner i Fokus nr. 4

Med forbehold for endringer.

Lokalforeninger

NORDNORSK TANNTTEKNIKERFORENING

v/ Øyvind Angell Fagermo
Dental i Nor
PB 11
8501 Narvik
Telefon: 95 70 07 70
E-post: dental@dentalinor.no

TRØNDELAG TANNTTEKNIKERFORENING

v/ Idar Langlo
Tannprotese Service
Dronningens gate 23
7012 Trondheim
Telefon: 92 03 50 35
E-post: langidar@outlook.com

ROGALAND TANNTTEKNIKERFORENING

v/ Ragnhild Richter
Fridheim Dental
PB 675
4305 Sandnes
Telefon 47 75 27 44
E-post: ragnhild.richter@lyse.net

OSLO OG AKERSHUS TANNTTEKNIKERFORENING

v/ Terje Lindstrøm
Raumnessaga 22
2150 Årnes
Telefon: 90 51 22 88
E-post: terli@live.no

SOGN OG FJORDANE & MØRE OG ROMSDAL TANNTTEKNIKERFORENING

For tiden uten formell leder.

SØRLANDET TANNTTEKNIKERFORENING

For tiden uten formell leder.

VESTFOLD OG TELEMAR TANNTTEKNIKERFORENING

For tiden uten formell leder.

HORDALAND TANNTTEKNIKERFORENING

For tiden uten formell leder.

OSLOMET Utdanning av framtidige tannteknikere

I juni 2026 opphører tannteknikerutdanningen i Pilestredet i Oslo etter 27 år på samme sted.

Av tanntekniker Martin Feldmann | martin@feldmann.no | Foto: Skjalg Böhmer Vold, OsloMet

Det har vært stor fare for en nedleggelse av utdanningen, men heldigvis ble politikere oppmerksomme på problemet via NTTF sitt arbeid, og en større prosess ble satt i gang. Kunnskapsdepartementet besluttet at utdanningen skal bestå på Universitetet i Oslo (UiO) og bli en del av et større fagmiljø med tannlege- og tannpleierstudenter.

Så, dette er ingen grunn til en begravelse med tilhørende gravøl. Utdanningen gjenoppstår som fønix fra asken i august 2026. Dette har vært ønsket veldig lenge og fremtidige tannteknikere kan glede seg over dette. Ved studiet oppnås fremdeles grad som Bachelor med 180 studiepoeng, her vil det ikke være noe forandring. Forandringen er mer i innholdet og hverdagen under utdanningen. Ved å flytte utdanningen til UiO blir tannteknikerstudentene en del av et større akademisk og klinisk miljø sammen med tannlege- og tannpleierstudenter.

Ved en samlokalisering er det flere fordeler. Tannteknikerstudenter skal jobbe tettere med tannlegestudenter om pasientkasus. Dette skal gi tannteknikeren en bedre forståelse for kliniske vurderinger og biologiske begrensninger,

mens tannlegene får bedre innsikt i det tekniske arbeidet. Tannhelsefaget i Norge har blitt veldig digitalisert, det begynte med skanning og fresing på laboratorier og har fått skikkelig fotfeste i de fleste tannklinikkene.

Digital design (CAD/CAM), 3D-printing og skanning blir ryggraden i utdanningen. Det settes søkelys på at digital kompetanse ikke erstatter håndverket, men forutsetter en dyp forståelse for analoge prinsipper.

Jeg vil jeg kalle dette «historisk» fordi vi som tannteknikere får en unik mulighet til å forme vår framtid.

At utdanningen blir samlokalisert med tannleger og tannpleiere er ikke bare en gavepakke, det ligger også forpliktelse til å bruke denne muligheten på best mulig måte. Tannteknikere er nødt til å tenke nytt, i større sammenheng sammen med andre.

Vi har jobbet og jobber fremdeles i all hovedsak separert fra pasient og tannlege og det er alltid en viss terskel å ta en telefon til tannlegen for å spørre om noe eller diskutere et arbeid. Denne

terskelen blir lavere fordi det blir helt naturlig å ta kontakt på tvers av fagmiljøene.

Jeg vil også spesielt nevne tannpleiere som vi har lite kontakt med i dag. Tannpleiere har gjennom sitt arbeid godt innsyn i design av konstruksjoner og da spesielt med tanke på renhold. Hvis vi lytter til tannpleiere, har vi en mulighet å få en bedre forståelse i en god utforming av tannerstatninger. Tannerstatninger skal vare i mange år og skal ikke gi pasienten utfordringer med tanke på vedlikehold og renhold.

I 1999 fikk vi en utdanning som avløste lærlingordningen og vi fikk en Bachelorgrad. Jeg mener at det har vært bra, men ikke bra nok. Vår hverdag etter det har ikke blitt bedre, den har heller blitt verre.

Denne endringen som kommer sommer 2026 vil jeg betegne som et vendepunkt. En tid før august 2026 og en ny tid etter august 2026. Hadde jeg vært ung og lovende i dag (som jeg en gang var) hadde jeg grepet sjansen og valgt dette fantastiske yrke en gang til. Jeg ser bare positivt på fremtiden og ønsker alle fremtidige tannteknikere lykke til med yrkesvalget!

Søknad om stipend fra Norsk Orthoform Depots Utdannelsesfond 2026

Medlemmer i Norges Tannteknikerforbund kan søke om stipend fra Norsk Orthoform Depots Utdannelsesfond til etterutdanning pålydende kr 15.000,-. Tildeling foretas høsten 2026.

Søknadsfrist er 19. juni 2026.

Jeg søker om stipend for 2026 til følgende etterutdanningsopplegg (konkret beskrivelse og plan, budsjett med mer):

Nærmere opplysninger sendes som eget vedlegg til søknaden.

Søkerens navn:	
Fødselsdato (ddmmåå)	Telefon
Bedriftens navn	E-post
Firmaadresse	Stilling i bedriften
Utdanning	
Dato/sted	Signatur

Søknaden sendes innen 19. juni 2026 til

NTTF, CJ Hambros Plass 2C, 0164 Oslo, eller e-post:
nttf@tannteknikerforbundet.no

Medlemsfordeler

FORSIKRING

MATRIX INSURANCE

Yrkesskadeforsikring, kontor-forsikring, næringsbygg, bil mm.

For en full oversikt:

www.matrixinsurance.no/forening/norges-tannteknikerforbund

Telefon 23 20 79 00

E-post: post@matrixinsurance.no

BEDRIFTSELSETJENESTE

Saga/BHT

Rabattordning for deg som er medlem i NTTF. Kontakt daglig leder Marit Hollerud, mh@sagabht.no
M 91 56 29 32

JURIDISK BISTAND

Wahl-Larsen ADVOKATFIRMA

Gratis advokathjelp (både jobb- og bransjerelatert samt privat) inntil én time per sak. Inntil to timer for medlemmer med mer enn tre års medlemskap i NTTF, og ut over dette rabatterte timepriser.

Kontakt advokat Aleksander Ryan på tlf 40 63 90 50 eller e-post aleksander.ryan@wla.no

NPE

NPE NORSK PASIENTSKADE- ERSTATNING

Automatisk innmelding og rapportering til Norsk Pasientskadeerstatning.

IMPLANTATPROTETIKK

THUNES & HANSEN TANNTTEKNIKK

10 % rabatt på alle produkter fra Zest.
thuneshansen.no/categories/nettbutikk

NOVUS Dental

10 % på alle produkter fra DESS.
nettbutikk.novusdental.no/products/Dess-Implantat-protetikk-c109070023

HOTELLER

Scandic

REISEBYRÅ

LEIEBIL

DRIVSTOFF

DEKK

Dekkmann

MAT

BLOMSTER

ONLINE BACKUP

For mer informasjon og hvordan du benytter disse og andre medlemsfordeler, logg deg inn på NTTFs sine medlemsider via www.nttf.no.

Mangler du brukernavn og passord, ta kontakt med NTTFs administrasjon.

Med forbehold for endringer.

FOR ALLE MEDLEMMER

Kurs og etterutdanning til rabatterte priser (merk at rabatten gjelder for medlemmer som er personlig innmeldt i NTTF)

Deltakelse i diplomgivende etterutdanningsprogram

Mulighet til å søke midler fra NTTF og NODs utdanningsfond samt reisestipend fra Voksenopplæringsforbundet (VOFO)

Rådgivning og bistand ved søknad om autorisasjon

Rådgivning på generell basis for spørsmål relatert til arbeidsmiljøloven, tannteknikeroverenskomsten mv. For konkrete saker, bes medlemmer ta kontakt med vår medlemsadvokat.

Tenner i Fokus inkludert i medlemskapet (abonnementspris kr 600,-)

FOR BEDRIFTS- MEDLEMMER

Rådgivning i oppfyllelse av myndighetskrav, herunder

- Lov og forskrift om medisinsk utstyr
- MDR (EU-forordning 2017/745)
- DMPs utstyrsregister
- GDPR (personvern)
- Arbeidsmiljøloven

Tilgang til Struktur - NTTFs kvalitetsstyringssystem

Informasjon om nye og justerte lover og forskrifter for bedriftseiere, arbeidsgivere og laboratorier

Varsler når det er offentlige anbudsrunder på tanntekniske produkter

Easy Transformation. Make it **UNIQUE**.

VITA LUMEX® UNIQUE

Flytende keramikk.
Forvandler monolittisk til noe unikt.

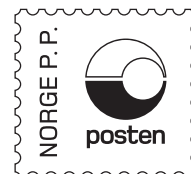
- Gir unik estetikk med minimal innsats
- Enkel håndtering med umiddelbart synlige effekter
- Ideell for 3D-karakterisering og ultratynn mikro-layering

Tilgjengelig NÅ!

Ønsker du mere information, kontakt venligst

VITA Zahnfabrik Kari Saksa | +46 70 002 92 31 | k.saksa@vita-zahnfabrik.com

Renfert

making work easy

Endless Power

POWER steamer – the new generation of steam cleaning.
Built to keep you focused on what really matters:
your work, today and tomorrow.

Further details